

Subjekt a odpovědnost

Základní problém odpovědnosti je zakotven a spočívá v jiném problému, totiž v pojetí subjektu. Jde o to, jak je možné, aby nějaký subjekt (a zúžíme to pro názornost na lidský subjekt) mohl být v určitém čase B odpovědný za to, co udělal v jiném, dřívějším čase A. Předpokladem odpovědnosti je možnost subjektu být „týmž“ v různých dobách (aspoň po dobu kratší, než je doba jeho života). Stará metafyzika to řešila naprosto absurdním způsobem tím, že hledala v rámci doby života subjektu to, co se nemění, co zůstává „stejné“. Naprosto nevyjasněno a vůbec nedomyšleno zůstávalo, jaká souvislost může být (v rámci subjektu) mezi tímto neměnným a těmi různými proměnlivými fázemi. (Tento paralogismus je ovšem už velmi starý a najdeme jej i v jiných souvislostech; např. stejně absurdní je myšlenka „nehybného hybatele“ apod.) A protože subjekt – alespoň podle mne – nelze omezit na lidskou úroveň, musíme „odpovědnost“ také příslušně rozšířit, a to bez ohledu na to, že na nižších úrovních nelze mluvit o vědomí odpovědnosti. Nicméně tam, kde vědomí už funguje, je možné účinky nějakého činu (akce) předem přinejmenším odhadovat (a tak se takové odhadování stává povinností a tím součástí odpovědnosti).

(Písek, 050713-1.)